

KAYBOLAN KÜLTÜR DEĞERLERİMİZ VE TOPLUM(7)

SON SÖZ

Bugüne kadar devam eden dizi yazımızda, hep olumsuz gelişmelerden, kültür ve millî-manevî değerlerin yok olmasının sebep olduğu olaylardan bahsettik. Ahlâkî doku lif lif dağıldı, gençleri etkileyen kötü örnekler çoğaldı. İçki ve uyuşturucu yaygın hâle geldi. Edep, hayâ ve dil duyguları büyük zaafa uğradı. Gerçekten toplumun durumu çok kötü... Bozulma yavaş yavaş ortaya çıktığı için farkına varılamadı. İşlenen suçlar ve sergilenen tavırlar hiç de iç açıcı değil. Eline tabancayı ve pompalı tüfeği alan, adam yaralıyor veya öldürüyor. Veyahut da meskûn mahallerde atış talimleri yaparak masum insanların ölmesine sebep oluyor. Vurgunların, soygunların ve dolandırıcılıkların bir türlü önü alınamıyor.

“Hâlâ toplumda iyi insanlar

da var” diyeceksiniz. Bunu ben de biliyor ve kabul ediyorum. Eğer bugün ayakta kalıyorsak, bu düzgün, adam gibi adamlar sayesinde oluyor.

Günümüzde cep telefonları bile çocuklardan, kadınlardan zor kullanılarak gasp ediliyor. Geçen yıl cep telefonumda bir problem sebebi ile bayiine gitmiştim. Problem halledildi, araba ile eve döndüm. Baktım telefonum cebimde yok, geri döndüm. Bayiine sordum, arabayı koyduğum yere baktım telefon yok.

“Herhalde arabaya binerken düşürdüm telefonu” diye düşündüm. Telefon ettirdim, telefonu bir genç açtı, durumu anlattılar. Bulduğum yeri söylediler. Beş-on dakika sonra telefonu bulan genç, telefonumu aldı geldi. Bu genç telefonu getirmeyebilirdi. İşte bir dürüstlük örneği...

Dr. Mehmet
Ali UZ

Geçenlerde bir temizlik işçisi içinde altı yüz elli bin liralık döviz olan bir çanta bulmuş. Çanta içerisinde bulduğu telefonla paranın sahibine ulaşmış ve çantayı sahibine teslim etmiş. Bu para temizlik işçisinin hayatına etkileyecek bir rahatlık sağlayabilirdi. Ama genç, Allah korkusu sebebi ile bu paranın hayır getirmeyeceğini düşünerek çantayı sahibine iade ediyor. Bu da başka bir fazilet örneği... Örnekler çoğaltılabilir.

Toplumdaki iyilikler ve kötülükler ayrı ayrı değerlendirilmeli ve hangisinin daha yaygın olduğuna bakılmalıdır.

Neticede bu duruma bir çare bulmamız gerekir. Yalnız cezalarla, polisiye tedbirlerle içinde bulunduğumuz durumu düzeltmek çok zor. Kalplere Allah korkusunu, mesuliyet duygusunu yerleştirmeden millî-manevî değerlerimize dönmeden işin üstesinden gelmek mümkün değil.

Okullarda Kur'an, din kültürü ve ahlâk dersleri daha etkin hâle getirilmeli, saatlerinin artırılması gerektiği gibi, her yaşta Kur'an okuyanların sayısı çoğaltılmalı. Diyanet, camii dışı faaliyetlerine ağırlık vermeli. Çocukların eğitiminde aileler daha duyarlı olmalı. Aksi hâlde bu vahim durumdan kurtulmamız mümkün değildir.

Geçenlerde üç zorba bir okulu basmışlar, kavgalı oldukları çocuğu arıyorlar. Zorbalar, bunlara mani olmaya çalışan üç öğretmeni yaralamışlar. Sonra

mahkeme bu saldırganları adli kontrol şartıyla serbest bırakıyor. Bir içkili araba kullanan sürücü kontrol noktasında durdurulunca durum ortaya çıkıyor. Sonra sürücü hastaneye sevk ediliyor. Adam utanacağı yerde, doktora kafa atıp kaşının yarılmasına sebep oluyor. Doktorun kaşına beş dikiş atılıyor. Bu saldırgan da çıkarıldığı mahkemede salıveriliyor. Bu tip olaylar gerçekten vicdanları rahatsız edici. Adam sonra başsavcının itirazı üzerine tekrar gözaltına alınıyor. Netice ne oldu bilmiyoruz. Fakat ikinci gözaltına alma vicdanları biraz rahatlattı. Tutuklanmayan suçlular kurtulduk sanıyorlar. Suç işlemeye meyyal insanlarda bundan cesaret alıyor. Zamanında verilmeyen cezalar etkisini ve önleyiciliğini kaybediyor. Bir atasözümüze göre: "Sona kalan dona kalır" deriz. Adli kontrol şartıyla salını verilenler cezadan kurtulduklarını sanıyorlar dedik ya. Bu meselenin etraflıca ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Ferdî hak ve hürriyetler önemli. Fakat toplumun huzurunun korunması da bundan daha az önemli değildir.

Sağlık çalışanlarına karşı saldırılar bir türlü önlenemiyor. Geçenlerde altı aylık hamile olan bir hemşire iki zorba tarafından darp ediliyor, karnı tek meleniyor ama bu şehir eşkiyaları yine adli kontrol şartı ile serbest bırakılıyor. Diğer bazı olaylarda olduğu gibi savcının yaptığı itiraz üzerine bu

zorbalar tutuklanıp hapse atılıyor. Bu işlerde bir terslik yok mu? Bizim hukukçu nesil mahkeme kararlarının ulu-orta tartışılmasını pek uygun bulmayız. Zira bu tartışmalar adalete olan güveni sarsar. Günümüzde iktidar olsun, muhalefet olsun işine gelen kararları alkışlıyor, gelmeyenleri ağır şekilde eleştiriyor. Ben buna da bir çare bulunması gerektiğini düşünüyorum.

Son günlerde iki de intihar olayı vuku buldu. Bu genç insanların kaybı yürekleri dağladı. İnsana canı Allah verir, Allah alır. Buna ne başkalarının ve ne de insanın kendisinin almaya hakkı vardır. Ama bunların sebebi de maddî ve manevî değerlerden mahrumiyettir.

Osmanlı Dönemi'nde bir ara İstanbul'da kabadayı ve eşkıyaları İstanbul'u parselleyip sınırları çizilen bölgelerde kabadayılar âdeta terör estiriyor, kimse sokağa çıkamaz hâle geliyor. Padişah bu duruma bir çare bulunması için vezirlerini topluyor. Mesele görüşülürken vezirlerden birisi: "Efendim bu durumu eski vezir-i azamlarınızdan falan zat halledebilir" önerisinde bulunuyor. Yaşlı vezir davet ediyor, mesele kendisine anlatılıyor. Yaşlı vezir: "Görevi bir şartla kabul ederim. Yaptığım işlerden sorumlu olmayacağım" der. Vezirin bu şartı kabul edilerek göreve getirilir. Yaşlı vezir zaptiyeleri çağırarak iki-üç semtin kabadayılarının getirilmesini emreder ve sonunda, iki-üç kabadayı; sorgusuz, sualsiz ve

mahkemesiz idam ediliverir. Ortada ne kabadayı kalır ne de şehir eşkıyası. Şehir eski huzuruna kavuşuverir. Demek ki cezalar anında verilir ve etkili olursa toplumda anarşi diye bir şey kalmaz. Günümüzde de şu adli kontrol meselesi ele alınmalı, eğer bu mevzuattan kaynaklanıyorsa, mevzuat yeniden ele alınmalı. Yok, eğer salıverilmeler ceza evi yoğunluğundan kaynaklanıyorsa okul açar gibi ceza evi açılmalıdır. Eğer bunu eğitimle engellemiyor, başka bir ifade ile bunu beceremiyorsanız ceza evi açmak mecburiyeti ortaya çıkıyor. Ceza hukukunda suçlar, ceza ile değil eğitimle önlenir denmesine rağmen suçları eğitim ile önleyemediğimize göre ceza konusunda daha duyarlı olmamız gerektiğini düşünüyorum. Bütün bunların uzun zaman alacağı muhakkak... Toplumda bozulmalar uzun süreçte oluyor, fakat düzelmeler daha uzun zamana, tedbir ve gayretlere bağlı.

Bozulmalara verdiğimiz örneklerin hepsi hayattan alınma örneklerdir. Hiç birisi hayalî değildir. Bu sebeple alınacak bütün tedbirler tespit edilerek hayata geçirilmelidir. Gelişmeler gerçekten tehlikeli boyutlardadır.

Bu konuda "böyle gelmiş böyle gider" diyemeyiz. Zira toplumun huzura büyük ihtiyacı var. Onun için bu bozulmaya mutlaka bir çare bulunmalıdır. Allah akıbetimizi hayretsin...

Ali IŞIK

DARÜLELHAN TARAFINDAN DERLENEN KONYA TÜRKÜLERİ - 1

Giriş

Dârü'l-elhân, Osmanlı Devleti'nde kurulan konservatuvar niteliğinde Türk müziği eğitimi veren ilk musiki mektebidir. Batı konservatuvarlarından ayrı olarak bu okulda, üç musiki türünde araştırma ve uygulamalı eğitim öngörülmüştür. Dârü'l-elhân'ın kurulması şöyle gerçekleşmiştir: Yusuf Ziya Paşa'nın başkanlığındaki Müzik Encümeni'nin 9 Ocak 1916'da hazırladığı yönetmelik, Sultan Reşad'ın direktifiyle yürürlüğe girmiştir. Dârü'l-elhân 1917 yılında Maarif Nazırı Ahmet Şükrü'nün nezareti zamanında vekiller heyeti kararıyla eğitim-öğretime hazır hâle gelmiştir (Erim 2019: 6). Okula, "Nağmeler Evi" anlamına gelen Dârü'l-elhân ismi Musiki Encümeni başkanı Ziya Paşa tarafından konulmuştur (Kara 2010: 22).

Dârü'l-elhân, eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanında klasik Türk musikisi ve Türk halk musikisi alanlarında da çalışmalar yapmış, musiki alanındaki eserleri gelecek kuşaklara aktarma hususunda önemli görevler üstlenmiştir. Meşk yolu ile öğrenilen Türk musikisi eserlerinin notaya alınıp kayıt altına alınmamasından dolayı zengin Türk musikisi geçmişine ait eserlerden birçoğu yok olup kaybolmuş, günümüze ulaşamamıştır. Dârü'l-

elhân'dan İstanbul Belediye Konservatuvarı olmasına kadar ve devamındaki süreçte Tasnif ve Tespit Heyeti'nin yaptığı çalışmalarla birçok musiki eseri kayıt altına alınarak günümüze ulaştırılma hususunda büyük emekler harcanmıştır.

1923'ten sonra Cumhuriyet'in ilan edildiği dönemlerde Dârü'l-elhân tarafından iki bine yakın anket fişi hazırlanmış, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Anadolu illerine gönderilmiştir. Yaklaşık üç yıllık bir süreç sonunda 85 adet nota, iki defter şeklinde hazırlanarak 1926 yılında yayımlanmıştır. Ancak anket fişi ile derleme çalışmalarının yeterli olmadığı düşüncesiyle bu çalışmadan vazgeçilmiş ve belirlenen yörelere derleme gezileri düzenlenerek, dinleyip kaydetme yolu ile çalışmalara devam edilmiştir.

1925 yılında anket fişi ile yapılan çalışmalar devam ederken, ilk defa derleme gezilerine de başlanılmıştı. Yapılan bu ilk derleme gezisinde Seyfettin Asaf ile Mehmet Sezai Asaf emek harcamaktaydı. Bu iki kardeş herhangi bir cihaz kullanmadan, eserleri icra eden kişileri dinleyerek notaya almışlar ve Avrupa'da aldıkları eğitimden ötürü, dinlediklerini batı müziği kuralları ile yazmışlardır. Bu husustan ötürü ilk derleme gezileri büyük eleştiri

almıştır. Seyfettin Asaf ve Mehmet Sezai Asaf'ın derlediği bu eserler *Yurdumuzun Nağmeleri* isimli kitapta, 1926 yılından yayımlanmıştır (Öndeş 2019: 6).

Dârü'l-elhân bünyesinde halk türkülerini toplamak amaçlı olarak toplam beş derleme gezisi yapılmıştır. İlk Dârü'l-elhân derleme heyeti içerisinde bulunan Mahmut Ragıp'ın (Gazimihal) kullandığı; "3 Temmuz 1926'da (Pate) fabrikası mamulatından bir makine İstanbul'a geldi; 13 Temmuz Salı günü de, Ekrem Bey, Rauf Yekta Bey ve Dürrü beylerden mürekkep heyet Haydar Paşa'dan ayrıldık" ifadeleri fonograf kullanılarak ilk derleme gezisine çıkışın belgesi olarak kabul edilebilir. Bu ilk derleme gezisinin ardından bu kuruma bağlı olarak dört derleme gezisi daha yapılmıştır. Bu geziler sonucunda; unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kalan birçok türkü ve oyun havası yazılı kayıt altına alınarak, Cumhuriyet Döneminde yapılan resmî anlamdaki derleme gezilerinin ilk safhası kapanmış olur. Dârü'l-elhân'a ait derleme faaliyetlerinin bitiminden sonra başta Ankara Devlet Konservatuvarı olmak üzere TRT, Kültür Bakanlığı ve başka resmî kurum ve kuruluşlar tarafından derleme faaliyetlerine devam edilmiş, günümüzde de bu faaliyetler gerek resmî kurum kapsamında gerekse kişisel çalışmalar olarak devam ettirilmektedir (Feyzi 2015: 834-835).

Dârü'l-elhân'ın Derlediği Konya Türküleri

Dârü'l-elhân derleme heyeti Konya'ya 31 Temmuz 1926-20 Eylül 1926 tarihleri arasında

Rauf Yekta Bey, Yusuf Ziya (Demirci) Bey, Dürrü (Turan) Bey ile Ekrem Besim Bey'in (Güven 2005: 15) iştirakiyle yapılan ilk gezi ile Yusuf Ziya, Ekrem Besim, Muhiddin Sadak ve Ferruh (Arşunar) beylerin iştirakiyle 16 Temmuz 1927 tarihinde çıkılan ve yaklaşık 35 gün süren ikinci gezi (Güven 2005: 15) sırasında gelmişlerdir. Anılan tarihte Konya'ya gelen derleme heyeti Konya'da on iki gün kalıp 70 kadar parça derlemişlerdir. Bunların en önemlisi Genç Osman parçasıdır (Gazimihal 1945: 7).

Bu iki derleme çalışması neticesinde tespit edilen Konya türküleri, "Anadolu Halk Şarkıları" serisinin 1, 4, 5 ve 6. defterlerinde yer almıştır.

I. Birinci Defterde Yer alan Konya Türküleri:

Dârü'l-elhân'ın birinci defterinde notalarıyla birlikte 22 Konya türküsü yer almıştır. Yer yer kendi ilave ve yorumlarımızla aktaracağımız bu türküleri geçmeden önce Rauf Yekta Bey tarafından kaleme alınan mezkûr defterin mukaddimesini önemi- ne binaen- aynen aktarmak istiyoruz.

Mukaddime

İngilizcede (halk bilgisi) manasına gelen (folk-lor) kelimesine bir müddetten beri matbuatımızda dahi tesadüf olunuyor. Topu yedi harften teşekkül eden bu kelimenin medlülü [anlamı] ne kadar mütenevvi [çeşitli] mevzuları şamil olduğunu [kapsadığını] düşününce, hayret etmemek mümkün değildir. Filhalka [doğrusu] halk şiiirleri, ananeler, rivayetler, hikâyeler, ma-

sallar, itikatlar, evham ve zanniyat [kesin olarak bilinmeyen şeyler], âdat [âdetler] ve merasim, halk şarkıları... gibi her milletin hususiyet-i ahvaline [kendine özgü], mazisine, yaşayışına, tarz-ı tefekkürüne [düşünme biçimine], taalluk eden [ilişkin] birçok mevzular bugün (folk-lor) un daire-i şumulüne [kapsam çerçevesine] dâhil bulunmaktadır. Asrımızın halk bilginleri olan (folk-lorist)ler işte bu derece vasi [geniş] bir tetkik zemininde çalışmaktadırlar.

Halk bilginlerinin cemettikleri vesaik [belgeler] [ve] vücuda getirdikleri koleksiyonların tetkikinden edilecek istifadenin hoş ve eğlenceli surette vakit geçirmekten ibaret kalacağı zannedilmemelidir. Bilakis bu vesika ve mecmualardan bazılarının ciddi bir kıymet-i zatiyeyi [özel değerleri] haiz bulunduğu hâlde büyük bir kısmının mensup olduğu milletin suret-i neşet [oluş biçimini] ve tarz-ı inkişafını [gelişim biçimini] üreten şüphe ve tereddüt karanlıklarını tamamıyla tenvir [aydınlatacak] ve büsbütün yeni bir şekilde irae edecek [gösterecek] mahiyette mühim şeyler olduğu görülmektedir. (1. Defter, s. 3)

Fransa krallarından On Beşinci (Lui)nin çocukluğu zamanında naipliğini [vekilliğini] ifa etmiş olan (Filip Dorlean) [Filippo d'Orléans], niyabeti [vekilliği] esnasında (Lui)nin sarayda güzere olan [geçen] ahvalinden bahsettiği sırada der ki:

“Sarayın hakiki ahvalini öğrenmek isteyenler buna dair yazılan kitapları okuyacaklarına o asırlarda Paris sokaklarında söylenen şarkıların güftelerini tet-

kik etsin; çünkü o kitaplar birtakım şahsiyetler hakkında meddahanelerle [övgülerle] doludur; sokak şarkıları ise saray ahvalini bütün üryanlığıyla [çıplaklığıyla] meydana koyar.”

Zannederiz ki bu sözler (folklor) tetkikatının tarihi ve içtimai faydalarını göstermek için kâfidir.

Avrupa'da her memleketin halk bilginleri balada [yukarıda] tadat edilen [sayılan] mevzuların birini veya birkaçını tetkik ile uğraşırlar. Bu cümleden olarak halk şarkılarının güfte ve bestelerini toplayan musiki âlimleri de o şarkıların besteleri hakkında yaptıkları tetebbuları [araştırmalarını] tarihî, nazari, tahlilî ve tekidî [sağlamlaştırıcı] mütalaalarıyla mezcederek [birbirine katarak] mecmua hâlinde neşrederler.

Halk şarkılarına büyük bir ehemmiyet atfeden milletler arasında iptida [ilkin] Rusları zikretmek lazım gelir. Vakıa [gerçi] Rusya'da bu şarkıların toplanıp neşredilmesine Petersburg'daki (Rus Coğrafya Cemiyet-i İmparatoriyesi)nin muavenet [yardım] ve teşviki ile ta on dokuzuncu asr-ı miladi evailinde [miladi asrının başlarında] başlanmış ve muahharen [sonradan] muhtelif zatlar tarafından notalarıyla beraber halk şarkılarını havi birçok mecmualar neşredilmiştir; bu meyanında meşhur (Rimski Korsakov) [Nikolay Rimski-Korsakov] ile (Balakiref) [Miliy Balakirev] in mecmuaları pek kıymetli şarkıları havidir.

Ruslar kendi şarkılarından sonra bütün Rusya memalikinde [memleketlerinde] mütemekkin [yerleşmiş] muhtelif akvamın

[kavimlerin] ve ezcümle Türklerin halk şarkılarını toplamağı da ihmal etmemişlerdir. Bu bapta [konudaki] tetkikatımıza nazaran yalnız Türklere müteallik olarak şimdiye kadar üçü Rusya'da, biri Macaristan'da dört mühim mecmua neşredilmiştir ki sahiplerinin esamisiyle [adlarıyla] mahal ve tarih-i taplarını [baskı tarihlerini] berveche ati [aşağıda olduğu gibi] kaydediyoruz:

Ribakof – Ural Müslümanlarının Musiki ve Şarkıları; (Petersburg) 1879

Pantosof – Türkistan-ı Çini'de (Kolca) Çinlilerinin Şarkıları; (Petersburg) 1890 (1. Defter, s. 4)

Çilingaryan – Vasati Asya Türklerinin Şarkıları; (Budapeşte) tarihsiz.

Leysek – Sartlar, Kırgızlar, Tatarların Şarkıları; (Taşkent) 1890

Memalik-i şarkiyeye ait halk şarkıları mecmualarının en mühim ve kıymettarı Rum musikîşinaslarından (Pahtikos)un 16 senede topladığı (Rumların Halk Şarkıları) unvanlı mecmuadır ki 14.000 franga baliğ olan [ulaşan] mesarif-i tabiyesi [baskı masrafları] Rum zenginlerinden (Maraşlı) tarafından tesviye olunarak [ödenerek] (1905)te (Atina) da tabedilmiştir.

Bulgar komşularımız bile bu zeminde tetkikattan geri durmamışlar ve (Setevyanof) namında bir Bulgar muallimi topladığı (24) halk şarkısının güfte ve bestelerini 1887 senesinde (Varna) da ve (Vasilef) isminde bir Bulgar musikîşinası da (235) şarkıyı havi mecmuasını 1891'de (Tirnova)da tabettirmişlerdir. Sırbis-

tan, Karadağ, Dalmaçya, Bosna-Hersek, Hırvatistan taraflarının şarkıları da (Göhaç/[Gevhaç]) namında bir müdekkik [araştırmacı] tarafından cemedilerek 1879 tarihinde (Agram)da bastırılmıştır.

(Folk-lor) tetkikatı senelerden beri bütün milletler nezdinde aynı faaliyetle devam edip gittiği hâlde maatteessüf [ne yazık ki] bizde şimdiye kadar kimse çıkıp da bu işlerle meşgul olmamış ve alelhusus [özellikle] halk şarkılarımızın güfte ve besteleri toplanılarak bunlar hakkında ilmî bir tetebbu yapılmamıştır.

Mevcudiyet-i hazırasını [şimdiki varlığını] sevgili hükümet-i cumhuriyemizden gördüğü âli ve lütufkâr himayeye medyun [borçlu] olan (Dârü'l-elhân) müessesesi, nailiyetle müftehir bulunduğu [övündüğü] bu kadar şinasane [anlayışlı] teveccühe bir kat daha istihkak [layıklık] kesp edebilmek [kazanabilmek] için salahiyettar [yetkin] muallimlerinden mürekkep [oluşan] bir (heyet-i ilmiye) tarafından tahrir ve tespit edilen (millî Türk musikîsinin) klasik asarını [eserlerini] peyderpey [artarda] tap ve neşre başlayarak bunlardan (72) parçasını meydana çıkardığı gibi diğer taraftan dahi (folk-lor) sahasındaki noksanlarımızın halk şarkılarına taalluk eden kısmını ikmale [tamamlamaya] teşebbüs etmiş ve bu maksatla Türk milletinin samimi duygularını ifade eden bu şarkıları toplayarak ilmî ve tenkidî mütalaatının [görüşlerinin] ilavesiyle neşretmeğe karar vermiştir.

(Dârü'l-elhân) bu maksadının istihsali [sağlanması] zımında [için] geçen sene her vilayetin

maarif müdürleri vasıtasıyla Anadolu'daki mekteplerin musiki muallimlerine vesair yerlilerden musiki ile alakadar olan zevata oralarda okunan halk şarkılarının notalarını göndermelerini rica etmiş idi. (1. Defter, s. 5)

(Dârü'l-elhân) bu işe başladığı vakit, Anadolu halkının hissiyatı millîye ve vataniye [millî ve vatani duygularını] ve tefekküratı içtimaiyesini [sosyal düşüncelerini] ve aynı zamanda millî Türk musikisinin halis üslubunu tanımağa hizmet edecek olan bu faydalı teşebbüsün münevver Türk gençliği ve bilhassa Anadolu musikişinasları tarafından büyük bir müzaheret [destek] göreceğini kuvvetle ümit ediyordu.

Bu ümidimizde yanılmadığımızı teşebbüsümüzün üzerinden çok zaman geçmeden Anadolu'nun muhtelif şehirlerinden (Dârü'l-elhân)a bir hayli şarkılar gönderilmeğe başlamasından anladık. Filhakika bugüne kadar bize notaları gönderilen halk şarkılarının mecmuu [toplamı] yüze yaklaştı. Mamafih bunların içinde mükerrerleri de vardı; mesela (Konya)dan gönderilen bir şarkı, bestesi ve güftesi ufak tefek farkları havi olduğu hâlde, (Kayseri)den vesair şehirlerden de gelmiş idi.

Biz bu şarkıların içinde en ziyade şayan-ı dikkat [dikkate değer] olanlarını peyderpey böyle defterler hâlinde mevki-i intişara koymağa [yayımlamağa] ve bunların icap edenleri hakkında tahlilî ve tenkidî mütalaalarımızı da her şarkının altına ilave etmeğe karar verdik. Bu hizmetimizle bu ana kadar bizde çok ihmal edilmiş bir irfan şubesi olan (folklor) tetkikatının halk şarkıları

kısımındaki noksanlarını kısmen olsun ikmale çalıştığımızı düşünerek memnun oluyoruz.

Bu birinci defter (kırk yedi) şarkıyı havidir ki bunların yirmi ikisi (Konya), on üçü (Canik), altısı (Kayseri), üçü (Menteşe), ikisi (Afyon Karahisarı), biri (Erzurum)dan gönderilmiş ve (Dârü'l-elhân) ut muallimlerinden Konyalı Sedat Bey tarafından memleketinin halk şarkıları üslubunu takliden yapılan güfteleri eski iki şarkı da (20) ve (22) numaralarla (Konya) şarkıları faslına ilave edilmiştir.

Bu şarkıları tetkik eden musikişinaslar, eminiz ki, halk sanatının bu canlı numunelerinde musiki ilminin yüksek üslubunu, masnu [sanatlı] kavait [kurallar] ve de kaykını [inceliklerini] bulmamakla beraber bazen gayet ruh-nüvaz [gönül okşayan] ve tabii bir güzellik olduğunu da teslim ve itiraftan geri durmayacaklardır.

Filhakika halk bestekârları (makam) hususunda kendilerini birtakım ilmî kuyut ve şürut ile [kayıt ve şartlarla] bağlamadıkları gibi (ika) cihetini [ritim yönünü] de gelişi güzel müsamaha etmişler, hatta iki satırlık küçük bir şarkıda birkaç "makam" ve "ika" değiştirmeye bile caiz görmüşlerdir. (1. Defter, s. 6)

Şurayı [şurası] bilhassa şayan-ı hayrettir [şaşılacak niteliktedir] ki halk bestekârlarının bu müsamahalarından husule gelen şarkılar ve hele zannolunabileceği gibi – bir sanat eserinin makbuliyeti şeraitinden olan ahengî insicam [ahenk uyumluluğu], lahni [ezgisi] tenazurdan [simetriden] katiyen mahrum olmadıktan

başka bilakis samiamızda [işitme duyumuzda] gayet munis ve cazip bir tesir uyandırmaktadır. (Konya)dan gelen şarkılar arasında bulunan (19) numaralı:

*Gül ezerler gül ezerler
Gülü tabağa dizerler
Güzeli candan severler
Çirkini baştan savarlar*

güfteli (Gül Türküsü) bu nokta-i nazardan cidden latif ve mümteziç [uyumlu] sınaat [ustalık] minyatürüdür ki bestekârındaki huda-dad [Allah vergisi] bedii zevkin parlak bir tezahürü hük-mündedir. Altı batutadan⁽¹⁾ mürekkep olan bu küçük şarkının ilk iki batutasında bestekâr “acem” perdesini “çargâh” itibar ederek şed [bir makam] yolundan (saba) makamını göstermiş, beşinci ve altıncı batutalarında seri ve his olunmaz bir intikal ile (şevkefza) makamının pest [aşağı, alçak] tabakasına geçmiş beşinci ve altıncı batutalarında ise -“sehl-i mümteni” [güç kolaylık] tabirine layık bir maharetle dördüncü batutanın nihayetinde gösterilen bir “renatürel”den [bir ses] bilistifade- (acemaşiran) makamına geçerek orada karar kılmıştır.

Bu defterimizde (Gül Türküsü) derecesinde olmasa bile buna az çok yakın bir muvaffakiyetle seri tahavvüller [değişmeler] gösteren başka şarkılar da vardır ki bunların altına da birer haşiye [çıkma] ile takdirat ve mütalaatımızı ilaveden geri duramadık. Mamafih bunların içinde bazen “makam itibarıyla” sabit bir renge olmayan bazı şarkılara da tesa-

(1) **batuta**: Nota yazısında diklemesine iki çizgiyle ayrılan ve eserin ölçülmüş olduğu usulün yalnız bir tanesini içine alan kısım.

Dârü'l-elhân Hey'eti Yarın Gidiyor / Anadolu'ya gidecek müsikîşinâslarımızdan [soldan sağa:] Ekrem [Ekrem Besim Tektaş], Ziyâ [Yusuf Ziya Demircioğlu], Ra'ûf Yektâ ve Dürri [Dürri Turhan] beyler (Deniz 2018: 266)

düf ettik ki bunlara (falan makamdandır) demek mümkün olamadı; bu sınıfa dâhil olan şarkıların balasına hangi makamdan oldukları bizzarure [ister istemez] işaret edilememiş ve yalnız hangi şehirlerden geldiğinin tasrih ve tahririyle iktifa kılınmıştır [yetinilmiştir].

Mukaddimemize hitam vermezden evvel (musiki) ile alaka-dar olan bütün vatandaşlarımızdan beklediğimiz muavenet hakkında da bir iki söz söylemek istiyoruz. Elimizde kalan halk şarkıları ancak bir ikinci defteri dolduracak miktarı geçmemektedir ve inşaallah bu defter de yakında neşredildikten sonra bizdeki sermaye tükenmiş olacaktır. Hâlbuki sevgili Anadolu'muzun muhtelif (1. Defter, s. 7) şehir ve kasabalarında neşrettiklerimizden de güzel kim bilir daha ne kadar halk şarkıları vardır? Vatanımızın her tarafında açılmağa başlayan (Türk Ocakları)nın münev-

Darüelhan Tasnif Heyeti (Soldan Sağa: Zekâizade Ahmet Efendi (Irsoy), Rauf Yekta Bey, Ali Rifat Çağatay) (Özden 2018: 126)

ver fikirli azasının ve daha doğrusu bütün musikişinaslarımızın millî hars ile alakadar olan[larının] bu işte bize yardım etmelerini ve bu şarkılarımızdan bildiklerinin notalarını yazarak lütfen (Dârü'l-elhân)a göndermelerini tekrar rica ederiz. Bu sayede defterlerimizden bütün Anadolu halk şarkılarını havi çok kıymetli bir mecmua meydana gelecek ve bu da millî kütüphanemizin tamamıyla boş duran bir tarafını doldurmuş olacaktır.

Beylerbeyi 1 Mart 1926
(Dârü'l-elhân)da Türk Musikişi

Nazariyat ve Tarihi Muallimi
Rauf Yekta (1. Defter, s. 8)

1. Karanfil Türküsü

Hicaz/Aksak

*Karanfil oylum oylum
Geliyor servi boylum
Servi boylum gelirse
Şen olur deli gönlüm
Vay benim efendim efendim
Serv-i bülendim*

*Karanfil olacaksın
Sararıp solacaksın
Ben hâkime danıştım
Sen benim olacaksın
Vay benim efendim efendim
Serv-i bülendim*

*Karanfil uzar gider
Yaprağı düzer gider
Yâr yolunu şaşırmış
İnşallah bize gider
Vay benim efendim efendim
Serv-i bülendim*

*Karanfil oymak oymak
Olur mu yâre doymak
Yâre doydum diyenin
Caizdir boynun urmak
Vay benim efendim efendim
Serv-i bülendim⁽²⁾ (1. Defter, s. 9)*

2. Eski Bir Halk Şarkısı

Gerdaniye/Aksak

*Emmiler emmiler vay aman
Türkmen emmiler vay aman*

(2) **serv-i bülend:** Yüce servi; uzun boylu ve ince endamlı (sevgili).

Uzun entarili salla⁽³⁾ [salma] yenliler
Vay aman Türkmén emmiler
(1. Defter, s. 9)

3. Menim Türküsü

Sofyan
Keten gömlek dize dek vay vay
Kalk gidelim bize dek aman aman Menim
Aman Menim unvanlı Menim
Pek küçüceksin Şirvanlı Menim

Keten gömlek de Mısri vay vay
Oldum kazın esiri aman aman Menim
Aman Menim unvanlı Menim
Pek küçüceksin Şirvanlı Menim

Keten gömleğim kal kapan vay vay
Gezerim dükkân dükkân aman aman Menim
Aman Menim unvanlı Menim
Pek küçüceksin Şirvanlı Menim

(Menim) türküsünü Konya'dan bize gönderen zat, notasının üzerine (gayet eski bir şarkıdır güfte ve bestesinin sahibi malum değildir) sözlerini yazmıştır. Vakıa biz dahi bu şarkıyı iki cihetle dikkate şayan bulmaktayız. Birincisi şarkının ismi ile güftesi arasındaki münasebettir. Öyle zannederiz ki (benim) diyecek yerde (menim) deyiş Şirvanlılardan güzel bir Kürt kızı Konya'ya gelerek (Menim) namıyla şöhret bulmuş ve bu şarkı da o kız üzerine çıkarılarak bu münasebetle ismine (Menim Türküsü) denilmiştir. Diğer cihetten şarkının bestelendiği makam bilhassa calib-i nazardır; çünkü bu hâliyle şarkıya İstanbul bestekârlarınca malum olan makam ve terkiplerden birinin ismini verebilmek (falan makamdandır) demek mümkün değildir. Şarkı iptida

(acem)den başlıyor ve nihayetine doğru birdenbire (segâh)ta kalıyor. Mamafih bu makamların ikisi de (Şirvan) taraflarındaki Kürtlerin en ziyade kullandıkları makamlardır. Acaba Konya'nın saz şairleri bir Şirvan güzeli üzerine besteledikleri şarkının makamını da Şirvanlıların sevdiği makamlardan alarak güfte ile beste arasında mutabakat olmasını mı istediler? Bizce bu ihtimal çok kuvvetlidir. (1. Defter, s. 10)

4. Eski Bir Türkü

Uşşak/Aksak
(Üstünde "Saz" yazılı batutadan sonra: Bu kısa ara nağmeden sonra yine başa dönülecek ve ikinci güfte okunacak)

Ali'm gitme pazara uğratarlar nazara
Ali'm ölsün diyenler kendi girsin mezara
Arslan Ali'm ey

Ali'min abası var ne güzel babası var
Ali'm güzel ama ne çirkin ablası var
Arslan Ali'm ey

Ali'm orak biçiyor suyu nereden içiyor
İkindinin güneşi mor fesinden geçiyor
Arslan Ali'm ey (1. Defter, s. 11)

5. Sürmeli yahut Garip Anne Türküsü

Hicaz/Sofyan
Sürmelimin gözlerine mailim
(garip annem)
Ayda yılda bir selama razıyım
(sürmelim ey)

Senin gibi iki dinli değilim (garip annem)
İki dinlilere kul ettin beni (sürmelim ey)
(1. Defter, s. 11)

6. İnce Çayır Türküsü

Yörük semai
İnce çayır biçilir mi su bulanık içilir mi

(3) Konya yöresindeki birçok varyantında bu kelime "salma"dır.
salma: Eski mahalli elbiselerde kolun yeninden sarıkan uzun kumaş parçası.

*Aman aman ben yandım ellerin köyünde
eğlendim kaldım*

*Bana yârden vazgeç derler yâr tatlıdır
geçilir mi*

*Aman aman ben yandım ellerin köyünde
eğlendim kaldım*

*Yeşil başlı ördek olsam sular içmem
gölünüzden*

*Aman aman ben yandım ellerin köyünde
eğlendim kaldım*

Bu şarkının bestesi (makam) ve (ika) [ritim] nokta-i nazarından dikkate şayandır. Bestekâr, küçük bir şarkıda olan (yörük semai) ikasında (hüseyni) gibi başlamış, derhâl (hicaz)da karar vermiş; güfteye ilave ettiği “terennüm”de ise ikâ (sofyan)a, makamı da (kürdi)ye çevirerek çok seri tahavvüller [değişimler] göstermiştir. Halk şarkılarında ekseriya bu gibi ihtilatlara [karışmalara] tesadüf olunmaktadır ki halk musikisinin ilmî kuyut [kayıtlar] ve şürut [şartlar] ile mukayyet [kayıtlı] olmaması tezahüratındandır [belirtilerindedir] (1. Defter, s. 12).

7. Aksaray⁽⁴⁾ Develisi

Düyek

*Çek deveci develerin sulansın
(Aman yâr develi aman aman
vay canım develi)*

*Akan çeşmelerin suyu bulansın
(Aman yâr develi aman aman
vay canım develi)*

*Devesine kurban yarasına
merhem olduğum*

*Çek deveci develerin yokuşa
(Aman yâr develi aman aman vay
canım develi)*

*Bal memeler birbiriyle tokuşa
(Aman yâr develi aman aman vay
canım develi)*

*Devesine kurban yarasına merhem
olduğum (1. Defter, s. 12)*

8. Bermende⁽⁵⁾ Türküsü

Usulsüz

*Eğrim büğrüm Bermende'nin yolları
Kardan beyaz Nuriye'nin kolları
Ne söylüyor o yavrunun dilleri*

Nakarat

*Yağma yağmur esme rüzgâr
Yolda yolcum var benim*

*Emin oğlan kıldan giyer çorabı
Ermeni kızı çok verdin şarabı
Kocan yok da nereden aldın bebeği
(1. Defter, s. 13)*

9. Nazlı Osman Türküsü

Sofyan

*Atımı bağladım yolun sağına
Benden selam edin nazlı Osman'a
Ne dedim de durdum yollar üstüne
Ur kamayı kanım aksın çöller üstüne*

*Atımı bağladım nar ağacına
Perçemim dolaştı dar ağacına
Ne dedim de durdum yollar üstüne
Ur kamayı kanım aksın çöller üstüne*

7, 8, 9 numaralı şarkıların besteleri hakkında dahi 6 numaralı şarkının altındaki mütalaa-mızı tekrar ederiz (1. Defter, s. 13).

10. Mavili Türküsü

Sofyan

*Süpürgesi yoncadan beli gayet inceden
Hopla da mavilim hopla al beni koynunda
sakla*

(4) Aksaray, Cumhuriyet Dönemine kadar Konya'ya bağlı bir sancaktır. Vilayet oluncaya kadar halk ağzında “Konya Aksaray’ı” olarak anılırdı.

(5) Akşehir’e bağlı bir köy. Mübadeleye kadar köyde nüfusun önemli bir kısmını Rumlar oluşturmaktaydı. Günümüzde Savaş Mahallesi.

Harmanına uğradım ayranına hıyar
doğradım
Öyledir güzel öyledir aşkın adımı söyledir

(10) numaralı şarkı (gerdaniye) ve (hüzzam) makamlarının muvaffakiyetle imtizacına [uyuşmasına] hoş bir misaldir (1. Defter, s. 14).

11. Sille Türküsü

Hüzzam/sofyan
Evlerinin önü nane ben kül oldum
yana yana
Kâfir isen gel imana ben kül oldum
yana yana

Nakarat
[Hey aman aman hey]

Evlerinin önü yonca yonca kalkmış
dam boyunca
Annesi gül kızı gonca ben kül oldum
yana yana (1. Defter, s. 14)

12. Sille Türküsü

Düyek
Âşğın yaylası derler o dağa
Al yeşil pervaneler o dağlar

Söylemen yavruya bugün yangındır
Yâr koynundan çıkmış bugün yorgundur

Hay sevdiğim neden güzel seversin
Taşlar atıp dertlileri ezersin
(1. Defter, s. 15)

13. Sille Türküsü

Devr-i Hindî
Giydirmişler fino fesî⁽⁶⁾ başına
Ağlaya ağlaya geldi karşıma

Giydirmişler boylu boylu sevayî⁽⁷⁾
Ne sen gelin oldun ne ben güvevi

Henüz girmiş on dört on beş yaşına
Can dayanmaz ela gözün yaşına

Güfte ve besteleri gayet eski olan 12 ve 13 numaralı şarkılarda muhtelif makamların sühuletle [kolaylıkla] birleşmesine musikişinaslarımızın bir defa daha nazarıdikkatlarını celbederiz (1. Defter, s. 15).

14. Kâzım Türküsü

Evc/aksak
Mezar arasında harman olur mu
Seni uranda din iman olur mu
Bıçak yarasına derman olur mu
Arslan Kâzım'ım nerede yatıyorsun

Karanlık gecede can veriyorsun
(1. Defter, s. 16)

15. Atımı Bağladım Türküsü

Gerdaniye/aksak
Atımı bağladım ben bir meşeye
Benden selam söylen nazlı Ayşe'ye

Oğlan gıdı gıdı da gel gel gel gel
Eller sarar yüreğime dert olur

Atımı bağladım ben bir harmana
Benden selam söyle nazlı Kezban'a
(1. Defter, s. 16)

16. Halk Türküsü

Buselik/aksak
Asmam yıkıldı suyum sıkıldı
Dün akşamdan beri canım sıkıldı
Bekâr oğlan

Nakarat
Oğlan oğlan boynuma dolan altımızda
yarım hasır
Üstümüzde pırpıt⁽⁸⁾ yorgan bekâr oğlan
(1. Defter, s. 17)

17. Kaşıklı Oturak Havası

(6) fino fes: Fesin en zarif ve iyisi.

(7) sevâî: Eskiden erkek ve kadın elbisesi ve şalvar yapılan bir çeşit ipekli kumaş.

(8) pırpıt: Eski püskü, değersiz, işe yaramayan.

[1]

Hüzzam

İlimondur portakalın mezesi (yâr yâr)

Ne hoş olur kâtiplerin tazesı (aman aman)

Yeşilim de gel gel yeşilim aman aman ört

yorganı üşüdüm aman

Karakollar geliyor nereye gidelim

jandarmalar geliyor nasıl edelim

[1] Konya'da rakı içmek, karı oynatmak için tertip olunan eğlentilere (oturak) denilir ve bu hava o gibi meclislerde okunur, çalınır imiş (1. Defter, s. 17)!

18. Kaşıklı Türküsü

Mahur/sofyan

Yemenimde hare var

Yüreğimde yare var

Ne sen öldün kurtuldum

Ne bu derde çare var

Nakarat

Of aman aman hoş dilli başında

yazması incili

Çürüttü otuz iki mendili bulamadım

o yârin dengini

Mendilimi düreyim

Aç koynuna gireyim

Uyu uyan sar beni

Yâr olduğun göreyim (1. Defter, s. 18)

19. Gül Türküsü [1]

Yörüksemai

Gül ezerler gül ezerler

Gülü tabağa dizerler

Güzeli candan severler

Çirkini baştan savarlar

Gül kuruttum gül kuruttum

Yâri sinemde uyuttum

Yâr söyledi ben unuttum

Aman Allah çoştı gönüm

Yağmur yağar taş üstüne

Siyah zülfün kaş üstüne

Yârin sözü baş üstüne

Aman Allah çoştı gönüm

[1] Bu şarkı da (saba) (şevkefza) (acem aşiran) makamlarının gayet dar bir sahada bu derece suhuletle imtizacı, halk musikişinaslarının bestekârlıkta bazen mühim muvaffakiyetler gösterebildiklerini ispat ediyor (1. Defter, s. 18).

20. Urfalı Türküsü [1]

Hüseyini/devrihindî

Urfalıyım bahçeliyim bağılyım

Kurşun gelmiş çiğirimden dağılyım

Güzelim gel gel sevdiğim gel gel

Giydirmişler boylu boylu sevaynı

Ne sen gelin oldun ne ben güveyi

Güzelim gel gel sevdiğim gel gel

Öğle ile ikindinin arası

Yaktı beni kaşlarının karası

Güzelim gel gel sevdiğim gel gel

Giydirmişler yemeniyi başına

Ağlaya ağlaya geldi karşıma

Güzelim gel gel sevdiğim gel gel

(1. Defter, s. 19)

21. Halk Şarkısı

Uşşak/sofyan

Köprünün altı ırmak su gelir parmak

parmak

(Yanağı güllü çocuk dudağı ballı çocuk)

(Gelir de şimdi çocuk vay)

Yeniden âdet olmuş kıza oğlana yalvarmak

(Nakarat)

Su gelir parmak parmak olur mu yârdan

doymak

Yanağı güllü Mecit dudağı ballı Mecit

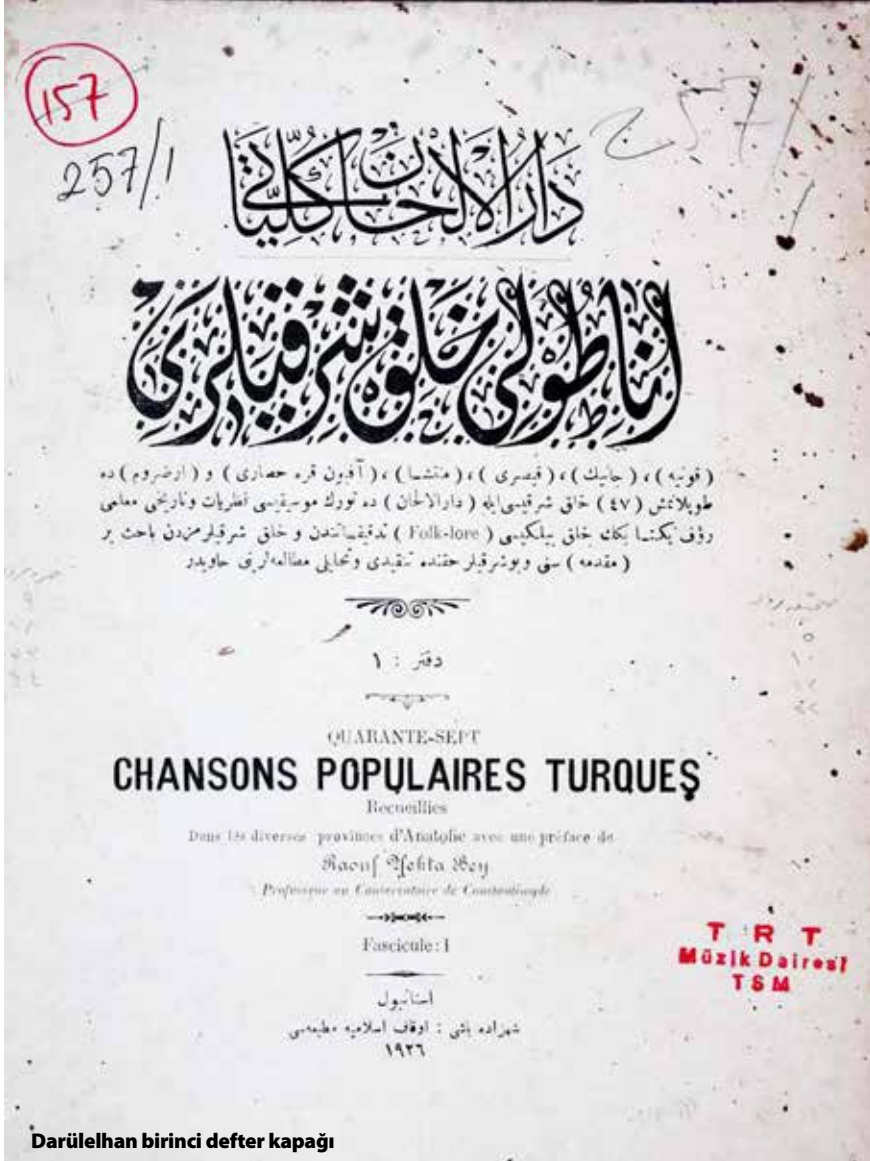
fıstamı

(Telli Mecit vay)

Yârdan doydum diyenin caizdir boynunu

urmak

(Nakarat)

Darüelhan birinci defter kapağı

[1] Bu şarkı, (Dârü'l-elhân) ut muallimi Konyalı Sedat Bey'in eseridir (1. Defter, s. 19).

22. Halk Şarkısı

Aksak
Evlerinin önü yonca
Yonca kalkar yâr boyunca

Evlerinin önü harman
Bulamadım derdime derman

Evlerinin önü mantar

Günden güne derdim artar

(1. Defter, s. 20)

II. Dördüncü Defterde Yer Alan Konya Türküleri:

Dördüncü defterde 11 Konya türküsü yer almaktadır. Bu türküleri aktarmadan önce Cemal Reşit Bey tarafından yazılan defterin ön sözünde ezgilerin güzel yönlerine dair önemli açıklamalar bulunmaktadır. Bu açıklamalardan Konya türkülerine ilişkin olanları aktarmak istiyoruz.

(Devamı var)

Kamil
UĞURLU

MERHUMU NASIL BİLİRDİNİZ? (11)

ANIZKIRAN

Anızkiran, Konya'nın yakın köyleri Detse, Botsa dolaylarının en ünlü isimlerinden biridir. Hayatı hârikalarla dolu bir orta Anadolu insanıdır. Zaman zaman sâf, bir zaman dâhî seviyesinde zeki ve pratik, bazan bir tilki kurnazlığı içinde kıvraktır. Bizim mahalli kültürümüzün renklerinden ve güzelliklerinden biridir.

Anızkiran bir köy delikanlısıdır.

Birgün hapse düştü Anızkiran. Bir vukuat yaptı. Onu Konya'da kapalı cezaevine hapsedtiler.

Hapislik zor geldi. Herşey iyiydi. Fakat yemekler berbattı. Ve azdı.

Birgün anası onu ziyarete geldi. Bahçede anasını iyice tenbihledi. ölü taklidi yapacaktı. Anası onu alacak, köydeki mezara koymak bahanesiyle köye getirecekti. Hazırladığı plân kusursuzdu.

Anası, görüşmeden sonra köye dönmedi ve şehirde bir akrabasında kalıp, haber bekledi.

Haber gecikmedi. Ertesi gün mahkemeden kadını aradılar. Oğlunun ölüm haberini verdiler. Ve sordular. "Onu gelip alacak mısınız yoksa biz gömelim mi?"

Kadın, "o kadersiz biridir. Gelip onu alacağım. Hiç olmazsa garip öldüğünde rahat etsin. Onu köye götüreceğim" dedi.

Acılı kadına mahkeme yardımcı oldu. Cenazeyi akrabalarıyla birlikte gelen kadına teslim ettiler.

Bir at arabasıyla cenazeyi köyüne getirdi kadın. Bütün köy Anızkiran'ın evine doldu. Herkes "emir Allahın" a gelmişti. Ağlayanlar, sızlayanlar, girenler çıkarlar, yemek ta-

şıyan, yıkamak için kazan kuran, su ısıtanlar pek çoktu.

Sözde cenaze odanın birine yatırılmış, üstüne çarşaf örtülmüştü. Bir de makas konulmuştu, oralarda âdetti. Cenaze cabuk kokmasın diye..

Anızkiran mükemmel bir aktördü. Gerektiğinde nefesini dakikalarca tutabilir, gerçekten ölmüş gibi davranabilirdi. Böyle meziyetleri vardı. Nitekim cezaevi yönetimi onu muayene etmiş, "ölüdür" raporunu vermişti.

Ağlayanlar arasında anası da vardı. O, yalancıkdan ağlıyordu. Anası cenazenin yattığı odaya girince Anızkiran anasına yavaşça seslendi. "Çok acıktım. Açlıktan nerdeyse sahiden öleceğim. Bir an evvel şunları defet de bana sekiz on yumurta kırıver."

Ana, çevrede dolaşp ağlayan sızlayanlara döndü ve söylenmeye başladı:

"Oğlum hayattayken hiçbiriniz kapımızı çalmazdı. Şimdi ölünce kıymete bindi. Sizi gidi ikiyüzlüler. Defolun, beni acımla yalnız bırakın. Hiç birinizi görmek istemiyorum."

Komşular birer ikişer söylenerek evi terk ettiler.

Ortalıktan el-ayak çekilince Anızkiran kalktı. Anasının boynuna sarıldı ve karabakır tavada pişen yurmurtalara koyuldu.

Bir taraftan yiyor, bir taraftan kılar kıkır gülüyordu:

"Ana nerdeyse açlıktan ölecektim. Hani, ölü olmak da aslında hiç kolay değilmiş.."

Deste köylüleri onu hatırladıkça hep gülerler.